

Ο Ουρανός και η Γη στην Εικόνα.

Γράφει ο Jonathan Pageau, Καναδός Ορθόδοξος αγιογράφος.

Ένας από τους κύριους σκοπούς της εικόνας, στη μίμηση του ίδιου του Κυρίου Ημών, είναι να συμμετέχει στη σύνδεση του Ουρανού και της Γης. Καθιστώντας ορατά με γήινους όρους – σε ανθρώπους, γεγονότα και πράγματα – μια ματιά στην ουράνια αλήθεια, μας οδηγεί προς τη μεταμόρφωση του κόσμου. Αυτή η μεταμόρφωση δεν μπορεί, φυσικά, να περιγραφεί με λόγια, αλλά όπως και με όλη η μυστική αλήθεια, μπορούμε να την ψηλαφίσουμε, να δούμε τα όρια αυτού του οράματος και να μπορέσουμε να συμμετάσχουμε σε αυτό πληρέστερα.

Η δυνατότητα ενοποίησης του Ουρανού και της Γης είναι θεμελιωμένη στους Χριστολογικούς ορισμούς της Εκκλησίας, στη δυαδικότητα των Θείων και Ανθρώπινων φύσεων ενωμένων σε ένα πρόσωπο. Ακόμη και πριν εξετάσουμε συγκεκριμένα παραδείγματα εικόνων, η χριστιανική δυνατότητα της εικόνας είναι ήδη μία «εικόνα» της ενότητας του Χριστού με τον ουρανό και τη γη. Αυτό δίνει ιδιαίτερη έμφαση επειδή σε αντίθεση με τη μουσική, την

Λειτουργία ή την ποίηση, η εικόνα είναι μια πλήρως χωρική εμπειρία, η οποία όπως όλες οι εικόνες παρουσιάζεται εντελώς σε μια «στιγμή». Ως εκ τούτου, η χωρική αναλογία της σχέσης μεταξύ Ουρανού και Γης αποτυπώνεται πιο άμεσα και πιο ρητά στην εικόνα παρά σε άλλες λειτουργικές τέχνες. Η εικόνα είναι από εκείνους τους «τόπους» όπου το σκάνδαλο της ενανθρωπίσεως φαίνεται πιο καθαρά, κάτι που πιθανότατα είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους η εικόνα υπήρξε πηγή μεγάλης χαράς και μεγάλης σύγκρουσης στην ιστορία του Χριστιανισμού. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι καθ' όλην τη διάρκεια του βίου της Εκκλησίας, η «ικανότητα να ενώνει τα βασίλεια του ουρανού και της γης παρέμεινε το κομβική για το θεολογικό μυστήριο των εικόνων και τους επέτρεψε να αντιμετωπίσουν τις πιο σοβαρές θεολογικές, ψυχολογικές και συναισθηματικές καταιγίδες.» (1)

Και έτσι μέσα στην ίδια τη δομή της εικόνας, η σχέση του Ουρανού και της Γης είναι εμφανώς παρούσα, με τον πιο απλό και προφανή τρόπο, τόσο απλά ώστε η βαθιά σημασία της να μπορεί εύκολα να παραγνωριστεί. Σε πολλές εικόνες, ειδικά εκείνα που αντιπροσωπεύουν σκηνές, όπως για παράδειγμα εικόνες εορτών, ο οπτικός χώρος οργανώνεται σε μια απλή ιεραρχία. Ο Ουρανός είναι πάνω. Η Γη είναι κάτω, ο κόσμος είναι τα πάντα μεταξύ τους. Το πάνω μέρος της εικόνας γίνεται το όριο του ορατού, «ποσοτικοποιήσιμου» κόσμου, που οδηγεί στην αόρατη πνευματική αλήθεια – Ουρανός με τη μεταφυσική έννοια της καθαρής «πράξης» ή των αόρατων «λόγων» των όντων.

Το κάτω μέρος της εικόνας γίνεται το όριο αυτού που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε ορατό κόσμο, οδηγώντας στο χάος από κάτω – Γη με τη μεταφυσική έννοια της καθαρής «δυνατότητας» ή της αόρατης «ύλης». Ο Άδης, ο θάνατος και όλα τα μυστήρια του είναι υπόγεια και οι άγγελοι, οι θεοφάνιες και το θεϊκό φως προέρχονται από τους ουραμούς. Τα πάντα ανάμεσα στην κορυφή και στο κάτω μέρος του εικονιδίου είναι ο ίδιος ο κόσμος, ο κτιστός Κόσμος, προσβάσιμος μέσω της εικόνας και του συμβόλου. Ο ίδιος ο Κόσμος είναι οργανωμένος για να δείξει την σχέση του Ουρανού και της Γης, οπότε αυτό που εμφανίζεται στο πάνω μέρος της εικόνας συχνά μας δείχνει τους αόρατους Ουραμούς, ενώ αυτό που απεικονίζεται πιο χαμηλά στο εικονίδιο μπορεί να μας δείξει την αόρατη Γη.

Το ουράνιο φως και τα χθόνια ύδατα στην εικόνα των Θεοφανείων δείχνουν ξεκάθαρα την ιεραρχία του χώρου.

Θα μπορούσαμε να πούμε ως γενική αλήθεια (αν και υπάρχουν πάντα εξαιρέσεις) ότι η εικόνα είναι οργανωμένη ως κλίμακα, και από την επίπεδη απεικόνιση ενός ιεραρχημένου χώρου μας δείχνει τι είναι ο Ουρανός και η Γη, μας δείχνει ΓΙΑΤΙ λέμε ότι ο Θεός είναι στον Ουρανό και γιατί λέμε ότι η Κόλαση είναι στη Γη. Κάποιοι μπορεί να πουν ότι χρησιμοποιώ πάρα πολλά λόγια για να δηλώσω το προφανές, αλλά εδώ πρέπει να υπενθυμίσω στον αναγνώστη για άλλη μια φορά τη σχιζοφρενική κοσμολογία μας. Οι περισσότεροι από εμάς, τις περισσότερες φορές, ζούμε σε έναν κόσμο όπου οι τηλεοπτικοί δορυφόροι και τα αεροπλάνα βρίσκονται στους Ουραμούς και σταματήσαμε να βλέπουμε πώς οι ορατοί Ουρανοί είναι η εικόνα της αόρατης

πνευματικής αλήθειας . Η εικόνα κάνει ό,τι δεν μπορεί να κάνει η σύγχρονη επιστήμη, δηλαδή δεν επιχειρεί να δώσει μια τεχνική περιγραφή ενός χώρου και κίνησης που δεν μπορούμε να βιώσουμε χωρίς περίπλοκες αφαιρέσεις και μηχανισμούς αύξησης της αίσθησης, αλλά μας δείχνει το νόημα, τον λόγο της πιο άμεσης ανθρώπινης εμπειρίας μας.

Ο Χριστός στους Ουρανούς, η Εκκλησία Του στη Γη. Εικόνα του Αντρ. Ρουμπλιόφ.

Πρέπει να το συνειδητοποιούμε αυτό, γιατί συχνά ακούμε ότι η εικόνα αντιπροσωπεύει την «μεταμορφωμένη» πραγματικότητα, ότι αντιπροσωπεύ-

ει την «πνευματική» αλήθεια, αλλά αυτοί οι τύποι δηλώσεων μπορούν συχνά να γίνουν εύκολες και άδειες παρωπίδες που μας εμποδίζουν να δούμε τι πραγματικά υπάρχει σε μία εικόνα. Οι δηλώσεις μας σχετικά με τις εικόνες ως «παράθυρα» στον Ουρανό μπορούν να γίνουν μια λάμψη σε αυτό το παράθυρο που μας κάνει να πιστεύουμε ότι βλέπουμε χωρίς να χρειάζεται να κοιτάξουμε. Μόνο αν κοιτάξουμε με βλέμμα ευλαβικό τόσο στην εικόνα όσο και στον κόσμο γύρω μας, μπορεί να αρχίσουμε να βλέπουμε το Φως του Ουρανού να λάμπει μέσα από την πυκνή γήινη σφαίρα.

(1) Fr. Andreas Andreopoulos, Metamorphosis: the Transfiguration in Byzantine Theology and Iconography. p.14. St-Vladimir's Seminary Press, 2005

Μετάφραση: [Μάριος Νοβακόπουλος από το Orthodox Arts Journal.](#)

Πηγή : <http://www.antibaro.gr/>